

Temanotat

Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet, Utlendingsnemnda og Justis- og politidepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

Opplysningene som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som rapportene omhandler.

© Landinfo 2011

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgaten 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

Fax: 23 30 90 00

E-post: mail@landinfo.no

www.landinfo.no

Temanotat Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer

INNHold

1. Tradisjonelle lover (customary laws)	4
2. Pashtunwali.....	5
3. Litt om ære, skam og hevn i pashtunwali	6
4. Blodhevn	7
4.1 Årsaker til blodhevn	8
4.2 Gjennomføring av blodhevn.....	9
5. Pashtunwali og konfliktløsning.....	10
5.1 Jirga	10
5.2 Beslutninger/løsninger.....	12
6. Tradisjonelle lover og konfliktløsning blant andre etniske grupper. Blodhevn.	14
6.1 Hazaradominerte områder	15
6.2 Nuristan	16
6.3 Nord-Afghanistan	17
7. Statistikk - Omfang av blodhevn	17
8. Referanser	20

1. TRADISJONELLE LOVER (CUSTOMARY LAWS)

Tradisjonelle lover forstås her som en uformell felles forståelse og oppfatning av rett og galt, levesett, oppførsel og moral innenfor en sosial gruppe eller i et lokalsamfunn. Tradisjonelle lover i Afghanistan består også av prinsipper, regler, prosedyrer og systemer for konfliktløsning (ILF 2004, s. 7).

Enkelte kilder peker på samvirket mellom tradisjonell lov og sharia i Afghanistan. T. Barfield hevder eksempelvis at “In rural areas, however, there is such melding of their tribal law with Islamic religious law that the two are often viewed as inseparable and mutually supportive” (Barfield 2003, s. 4). Det er også en relativt utbredt oppfatning blant afghanere om at de tradisjonelle lover er sammenfallende eller i overensstemmelse med grunnleggende religiøse verdier og standarder, noe som ikke alltid er tilfelle. I en studie av familiestrukturer og familielovgivning i Afghanistan peker Max Plank Institute (MPI) på at:

Common persons have also little knowledge of Islamic law and most of them think that customary law complies with the Sharīca. In reality, most regulations of customary law contradict both Islamic law and Afghan statutory law. Most people don't see this contradiction because the members of the jirga very often include the religious figures of the village, the mullahs. Even when the decisions of the jirgas are not in accordance with Islamic law, the participation of religious figures in the decision-making of the jirga makes people believe that the decision complies with Islamic law (MPI 2005, s. 10).

Dette må antagelig blant annet ses i sammenheng med at religion (islam) er dypt integrert i afghaneres liv, lavt utdanningsnivå og også en utbredt oppfatning om at afghanere er særskilt gode muslimer. Det tradisjonelle rettsystem vil normalt forvalte en kombinasjon av tradisjonelle lover og lokal forståelse av Shari'a. Ifølge en rapport fra International Legal Foundation (ILF) kan en i tilknytning til en del konflikter velge om en sak skal vurderes etter tradisjonelle lover (“pastho”) eller sharia (ILF 2004, s. 7).

Tradisjonelle lover er i svært liten grad skriftlige, men en del av en muntlig tradisjon. Tradisjonelle og lokale rettsoppfatninger regulerer, de facto, majoriteten av afghaneres liv og det vil være variasjoner i rettstilstanden i ulike områder av landet. I Human Development Report for 2007 pekes det på at tradisjonelle rettsinstanser behandler over 80 % av de juridiske sakene i Afghanistan. Det heter videre at

Although jirgas and shuras can be biased against women and other vulnerable groups, data shows that a majority of the people surveyed view them as trustworthy, efficient, and less corrupt than state courts (Center for Policy and Human Development Kabul University (CPHD) 2008, s. 91).

Tradisjonelle lover er heller ikke statiske, de manipuleres, omstrides og endres fortløpende som et resultat av endringer i de sosiale systemene de regulerer.

2. PASHTUNWALI

Det mest omtalte og omfattende av de tradisjonelle lovsystemene i Afghanistan er pashtunwali. Pashtunwali representerer en manual for pashtunbefolkningens livsstil, sosiale orden, plikter og rettigheter, moral og æreskodeks. Pashtunwali skal regulere og være veiledning for alle aspekter ved en pashtuners liv.

Det er påpekt at tradisjonelle lover er i utvikling. Dette faktum, at det finnes en rekke lokale varianter av pashtunwali og at overleveringen er muntlig, begrenser antagelig den generelle gyldigheten av noe av det som presenteres her. Det er gjort en rekke studier av pashtunere og pashtunwali i Pakistan, men relativt få i Afghanistan. Det som presenteres her for å anskueliggjøre hovedprinsippene i pashtunwali, vil i stor utstrekning være basert på professor Thomas Barfields arbeid *Afghan Customary Law and Its Relationship to Formal Judicial Institutions* (Barfield 2003), og en kartlegging av tradisjonelle lover i Afghanistan fra 2004, utført av the International Legal Foundation. I denne kartleggingens innledning understrekes at:

The following should be regarded merely as a snapshot of certain customary laws rather than as a comprehensive academic description of the complex and diverse customary laws of Afghanistan (ILF 2004, s. 4).

Pashtunwali betyr ”å være pashtuner” (doing pashtu/being pashtu) og en sentral maksime i normsystemet er et grunnleggende prinsipp om personlig autonomi i et samfunn av likemenn, hvor alle har like politiske rettigheter. Barfield peker på at pashtunwali er vanskelig praktikabelt i klassesdelte samfunn eller samfunn med sterk myndighetsstyring. Pashtunwali er derfor mest utbredt i marginaliserte, rurale, og ofte fattige områder utenfor myndighetenes kontroll. Barfield peker på at:

This is a code of conduct that stresses personal autonomy and equality of political rights in a world of equals. Thus it is more than a system of customary laws, it is a way of life that stresses honor above all else, including the acquisition of money or property. It is a code that is practically impossible to fulfill in a class-structured society or in areas where governments prohibit such institutions as blood feuds. It is therefore the people who inhabit the most marginal lands that are poor and beyond government control who see themselves as the only true Pashtuns because only they can maintain the strict standards of autonomy demanded by the Pashtunwali. In richer rural areas, such as the irrigated plains around Peshawar or Kandahar, this less possible because leadership of local lineages came to be permanently dominated by hereditary landlords who reduced their fellow tribesmen to the status of clients. Here it was the landowning elite that tended to display the values of the Pashtunwali because only they had enough autonomy to meet its standards of behavior. In Swat, Pakistan, for example, Pashtun landlords created political factions composed of clients in order to compete with other powerful landlords, but it was clear that the khans were politically and economically superior to these clients (Barth 1959). Pashtuns, even wealthy ones, who moved to large cities were even farther removed from the values of the Pashtunwali because there they were enmeshed in state systems of government that restricted autonomy and cash economies that valued money more than honor. It is for this reason that examples of customary law as a living tradition are found mainly in the

marginal areas of rural Afghanistan even though the ethos of the Pashtunwali is common to all rural Pashtuns. Thus the Pashtun tribes that have remained in the hills and deserts continue draw a sharp distinction between themselves and their tax-free way, blood feuding, way of life (nang) and those Pashtuns who live under state control (qalang). The hill tribes assert that it is only they who follow the proper Pashtun way because their cousins on the plains and in the cities have been stripped of any true autonomy and are forced to obey state regulations (Barfield 2003, s. 5).

Ifølge ILF forholder alle pashtunere i rurale strøk seg til pashtunwali i en eller annen form (ILF 2004).

3. LITT OM ÆRE, SKAM OG HEVN I PASHTUNWALI

Verdighet, ære, skam, mot og heroisme er sentrale begreper innenfor pashtunwali, især ære, verdighet og skam. Dette kommer blant annet frem i språket, pashto, som har et stort og nyansert vokabular knyttet til skam. Det å bli omtalt eller oppfattet som skamløs eller uverdigg, er noe av det mest alvorlige som kan ramme en pashtuner og hans familie. At drap i visse anliggende anses både som et akseptabelt og nødvendig tiltak for å gjenopprette status, indikerer ærens helt sentrale plass.

Skam vil først og fremst være knyttet til kvinners oppførsel:

Sharm (skam) has mainly to do with the behaviour of the women of the group whose honour is at stake and with male control over the female half of the society (Glatzer 1998, s. 4).

Kvinner kan ikke øke en families eller en gruppes anseelse, de kan i realiteten kun bidra til at den reduseres. Kvinners oppførsel påvirker hele gruppens eller familiens omdømme, i særdeleshet mannlige slektingers. Kvinner skal være beskjedne, respektable og menn har ansvar for deres atferd og en absolutt plikt til å beskytte gruppens kvinner. Kvinner har status som lite rasjonelle med lav selv- og impuls kontroll. Samtidig som kvinner må vernes mot utenforstående, må de kontrolleres og beskyttes mot egne svakheter og tilbøyeligheter til usømmelig/umoralsk atferd.

Beskyttelse av familie (kvinner) og eiendom er nært forbundet i pashtunwali. En mann som ikke kan beskytte familie og eiendom oppnår ikke respekt og "anyone is free to snatch away from him what he wants, his possessions, his land" (Glatzer 1998, s. 5). Glazer peker på at *namus* ofte er årsak til konflikter. Han beskriver *namus* slik;

It means privacy and the protection of its sanctity. In the narrower sense namus refers to the integrity, modesty and respectability of women and to the absolute duty of men to protect them. In a wider sense namus means the female part of the family, of the clan, tribe and of the Afghan society; in the widest sense it is the Afghan home-land to be protected (Glatzer 1998, s. 4).

Et aspekt ved idealet for hva som konstituerer en mann av ære og verdighet (nang) i pashtunwali, balanserer mellom to hovedegenskaper:

Temanotat Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer

- 1) *Turá* (sverd) – Heltemot, aggressivitet og rede til inngå i selvoppofrende krig/kamp. ”Readiness for violence and war is but one aspect of the traditional ideal of a male person”
- 2) *Aql* (fornuft) – Fornuft og sosial ansvarlighet. *Reason and social responsibility (aql). aql is deliberate and prudent behaviour intended to benefit one’s family and one’s wider social environment up to the entire ethnic group, the nation (if such a notion exists) and even up to the entire Muslim umma”..... “A man of aql is one who reasons and acts in an integrative social way, he is hospitable and generous, he grants asylum, reaches to balanced social judgements and is able to act as a mediator in conflicts* (Glatzer 1998).

Turá og *aql* innbærer å vite når man skal kjempe og trekke sverd, og når man skal holde tilbake og vise omsorg for familie og samfunn. Idealet for unge menn er å være dominert av *turá* (agresjon) og i mindre grad av *aql* (fornuft). Unge menn forventes imidlertid å spørre eldre menn til råds og også å adlyde de råd disse måtte gi. *Turá* og *aql* er knyttet til individ, ikke gruppe - hver mann må vise mot og aggressivitet gjennom individuelle handlinger. Ifølge Glatzer vil en mann kjempe

first of all for his personal honour and autonomy, then for that of his family and clan. A strong motive for displaying turá is to demonstrate one’s own equality and autonomy and consequently that of one’s family and clan and that one has not to bow down before any arbitrary power (Glatzer 1998).

Viktigheten av ære og anseelse i kombinasjon med risiko for omfattende og alvorlige konsekvenser om det blir stilt spørsmål ved en manns eller en gruppes ære, medvirker til et sterkt fokus på å gjenopprette anseelse, og i den sammenheng er hevn (*badal*) en sentral institusjon innen pashtunwali. En person søker hevn og rettferdighet for noe som er gjort mot han og hans familie. Hevn

is the means of enforcement by which an individual seeks personal justice for wrongs done against him or his kin group. It is this right and expectation of retaliation that lies at the heart of the Pashtunwali as a non-state legal system (Barfield 2003).

Tyveri, voldtekt og drap ansees som umoralske handlinger, men det tas ikke kollektivt ansvar for å dømme og sanksjonere mot gjerningsmenn - dette ansvaret påhviler offeret og hevn er en akseptert reaksjon. Pashtunwali, sammen med lokale omstendigheter og folkemeningen setter rammer for hevnenens legitimitet; hvordan, hvem og hvor (Barfield 2003).

4. BLODHEVN

I Afghanistan er drap en meget alvorlig handling som kan medføre risiko for alvorlige sanksjoner overfor drapsmannen og hans familie. Mord kan utløse et krav om blodhevn, som ikke utelukkende er en straffereaksjon. Blodhevn er i hovedsak en pashtunsk tradisjon og tilknytningen til ære og anseelse illustreres ved at fravær av gjengjeldelse kan resultere i at hele familiegrupper vil kunne anses som svake, karakterløse og feige. Både å anmelde et drap til myndighetene og å forhandle om

Temanotat **Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer**

økonomisk kompensasjon med gjerningsmannens familie, kan bli tolket som svakhet og at familiegruppen ikke er sterk nok til å forsvare sin ære.

En avgjørelse i det ordinære rettsvesenet fjerner nødvendigvis ikke risikoen for voldelig gjengjeldelse. Offerets familie kan fortsatt bli forventet å drepe drapsmannen når han slipper ut (hvis ikke konflikten blir løst lokalt av en jirga). Hevndrap legitimert ved tradisjon ansees ikke som en kriminell handling og et lokalsamfunn vil ikke finne det riktig at hevndrap straffes (Barfield 2003). Ifølge Barfield er det klart hvilke kategorier drap som utløser en legitim rett til blodhevn:

- Ulykke, uaktsomt (*involuntary*) drap - offerets familie kan ha rett til kompensasjon, men ikke blodhevn.
- I tilfeller hvor offeret har vært involvert i lite ærbare handlinger, eksempelvis tyveri eller utroskap, anses ikke blodhevn legitimt.
- Drap i tilknytning krig - vold mellom stridende grupper og ikke mellom to personer - gir heller ikke rett til blodhevn i fredstid.
- Drap på egne nære familiemedlemmer, eksempelvis en bror, utløser ikke blodhevn. Det vil innebære å straffe seg selv. Gjerningsmannen kan imidlertid bli bortvist fra lokalsamfunnet.

Blodhevn er altså nært knyttet til ære. Drapet som utløser hevn har på en eller annen måte krenket familiens, og evt. klanens, omdømme. Innenfor offerets familiegruppe vil det eksistere et *kollektivt* ansvar for å bidra til å gjenopprette æren. Drap knyttet til politiske konflikter utløser ikke blodhevn, og hevn for slike betegnes som privat hevn. Det utløser heller ikke et kollektivt ansvar innen familiegruppen for å hevne drap og overgrep mot familiemedlemmer utført av politiske opponenter eller i forbindelse med en politisk eller militær konflikt. Hevnen vil derfor rettes spesifikt mot gjerningsmannen og vil deretter anses som avsluttet når gjerningsmannen er drept (Strand 2007, s. 3).

4.1 ÅRSAKER TIL BLODHEVN

Drap utløses oftest av eksisterende konflikter og i prinsippet kan drap i tilknytning til alle typer konflikter ende med blodhevn. Etter Landinfos kjennskap forekommer imidlertid drap og påfølgende blodhevn hyppigere i enkelte konfliktkategorier enn andre. Omfanget av blodhevnskonflikter som utløses av en særskilt kategori konflikter, eksempelvis uenighet om land, vil således være avhengig av antall landkonflikter i et område. Konflikthanalyser utført av Cooperation for Peace and Unity (CPAU) i fem ulike provinser i Afghanistan, ser på hvordan omfanget av ulike konflikter varierer i løpet av et år. I alle de analyserte områdene er konflikter relatert til land og vann mest vanlig, deretter følger familiære konflikter (ekteskap/skilsmiss, vold). Resultatene kan således reflektere en kjensgjerning om årsakene(e) til blodhevn som påpekes av en rekke kilder, deriblant UNHCR:

In Afghanistan there is the word namus. Namus translates as "honour", but it translates as "property" as well. Based on the Afghan traditional proverb "zan, zar, zamin" (women, gold, and land), "property" or namus covers wife (or the honour of female family members), property, the right to water and land. If one of these elements of namus is violated, then for sure the question of blood feud and revenge will arise (ACCORD 2007, s. 34).

Temanotat **Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer**

CPAUs tall indikerer at omfanget av blodhevn/mord er gjennomgående lavt, men følger til en viss grad samme mønster (tidspunkt på året) som øvrige konflikter. Funnene fra distriktet Baharak i Badakhshan illustrerer mønstret. Der følger antallet tilfeller av blodhevn og mord samme mønster som antallet land-/vannkonflikter og familie-/ekteskapskonflikter. CPAU registrerte en økning av begge konfliktkategoriene på høsten. CPAU forklarer dette slik:

Domestic/marriage disputes and blood feuds / murders also correspond with these seasonal spikes, perhaps indicating linkages between these conflicts and seasonal land / water conflicts. For example, weddings are often scheduled after the harvest, and harvest yields pay off outstanding debts or seal marriage agreements, so the linkages between agricultural cycles and interpersonal conflicts are significant (CPAU 2009a, s. 12).

I andre distrikter og provinser i CPAUs konfliktanalyse er samvariasjonen mellom blodhevn og mord og øvrige konfliktkategorier mindre åpenbare (CPAU 2009c, s. 12; CPAU 2009d, s. 17). Dette kan ha sammenheng med at omfanget av blodhevnkonflikter og mord i undersøkelsen er så vidt lavt at det er vanskelig å se tydelig mønstre. Omfanget av blodhevn og mord er imidlertid gjennomgående vesentlig lavere enn øvrige konfliktkategorier, noe som kan indikere at det kun er et fåtall av konflikter som kulminerer med mord og blodhevn.

4.2 GJENNOMFØRING AV BLODHEVN

Ifølge Barfield er det optimale at blodhevnen rettes mot morderen eller den som har begått misgjerningen, men i visse situasjoner kan det å drepe hans bror eller andre mannlige slektninger (*patrilineal kin*) representere et alternativ. Blodhevn kan ikke rettes mot kvinner og barn. Den som utfører hevnen bør være en nær slektning av offeret, men unntaksvis forekommer tilfeller hvor "leiemordere" gjennomfører hevnen (Barfield 2003). Ideelt sett skal drapet gjennomføres mann mot mann, ansikt til ansikt (mot), men bakholdsangrep aksepteres også.

I enkelte sammenhenger kan gjennomføring av hevn være problematisk eller umulig for offerets familie. Eksempelvis i tilfeller hvor drapsmannen kommer fra en betydelig mektigere familie enn offerets og hevn av den grunn vil kunne få fatale følger. Dersom drapet oppfattes som ikke å kunne hevnes, vil offerets familie ofte velge å flytte fremfor å bli boende (med den svekkede anseelse unnlattelse av hevn kan representere). Blodhevnskonflikten bør imidlertid ikke kulminere, men ligge latent i påvente av at offerets familie mener seg i stand til å gjennomføre hevnen. Unge sønner kan pålegges ansvaret for å hevne sin drepte far når de selv er blitt voksne og drap kan hevnes etter lang tid. Et pashtunsk ordspråk illustrerer tidsperspektivets underordnede betydning: "A man took his revenge after one hundred years although he regretted acting in haste" (Barfield 2003, s. 7).

Landinfo er ikke kjent med kilder som omtaler muligheten for å "forebygge" blodhevn ved å drepe øvrige mannlige slektninger av et drapsoffer før disse rekker å hevne drapet. Ei heller tilfeller der slikt har foregått. Landinfos klare erfaring tilsier at slike scenarier er lite sannsynlige, da de er i strid med pashtunwali og blir ansett som en helt uakseptabel reaksjon av lokalsamfunnet. Det er nærliggende å anta at lokalsamfunnet ville gripe inn og beslutte alvorlige reaksjoner, eksempelvis forvisning fra det aktuelle området. I en afghansk kontekst vil det dessuten være svært vanskelig å drepe alle mannlige familiemedlemmer som kunne få ansvar for å

Temanotat Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer

gjennomføre hevn i en familie. I normalttilfellet ville det være snakk om et betydelig antall menn.

5. PASHTUNWALI OG KONFLIKTLØSNING

Pashtunwali innebærer også systemer eller prosedyrer for konfliktløsning. Initiativ til dialog om fredlig løsning mellom parter, kan skje på flere måter, bl.a.

- partene tar selv initiativet og oppsøker lovkyndig(e) person(er) *marakchi* eller en tradisjonell rettsinstans (jirga/shura)
- i tilfeller hvor lokalsamfunnet er bekymret for konsekvensene av en konflikt, kan selvoppnevnte forhandlere med lokal forankring kalle partene sammen med sikte på løsning
- den presumptivt svakeste parten i en konflikt kan søke hjelp hos en mektig person for å få denne til å intervensere i en konflikt. Dette kan skje ved at det ofres et dyr ved inngangen til husholdet til den mektige personen. Denne er da forpliktet til å bistå i løsning av konflikten for den underlegne parten (Barfield 2003).

Når en konflikt som medfører risiko for blodhevn blir kjent, forekommer det at lokalsamfunnet forsøker å intervensere ved å sende forhandlere til partene. Dette skjer først og fremst når det foreligger risiko for store og langvarige konflikter som kan påvirke lokalsamfunnet (Barfield 2003). Det vil ofte være vanskelig å avslå slike henvendelser, i sær om initiativet kommer fra personer/grupper med makt, innflytelse eller religiøs bakgrunn. I utgangspunktet anses imidlertid hevn for drap på uskyldige menn som en konflikt mellom familier, og det vil bare være unntaksvis at lokale krefter intervenserer og sjelden før flere er drept. I det hevn ofte vil være vanskelig å gjennomføre for ressursvake familier med lav anseelse, vil de antagelig søke lokal meglingsbistand hyppigere (selv om det kan innebære tap av anseelse) (Barfield 2003).

I enkelte tilfeller hvor konflikter har eskalert og blitt svært alvorlige, vil partene forsøkes overtalt til å akseptere forhandlingsløsninger. Lokalsamfunnet har imidlertid ingen ”formelle virkemidler”, men er avhengig av å legge et sosialt press på partene til å akseptere forhandlingsløsningen(e) (Barfield 2003).

5.1 JIRGA

Som påpekt, kan enklere konflikter løses av enkeltpersoner med kunnskap om tradisjonelle og religiøse lover (*marakchi*). Under forutsetning av at partene aksepterer forhandlingsløsningen i tilfeller hvor konflikter har eskalert, kan lokalsamfunnet innkalle til en såkalt jirga. En jirga er i utgangspunktet et åpent diskusjonsforum på landsbynivå. Forumet består av eldre, antatt kunnskapsrike menn som nyter respekt som samles for å ta avgjørelser av betydning for lokalsamfunnet, eksempelvis utbedringer av en lokal moske eller et vanningsanlegg. Kvinner og barn er ikke tillatt å delta i eller møte med jirgaen. Lokale jirgaer kan også behandle og megle i blodhevnskonflikter. Medlemmer i en jirga vil variere fra sak til sak, men

Temanotat **Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer**

dess mer alvorlig og dess mer komplisert en konflikt er, dess flere vil utgjøre jirgaen som skal søke løsning i konflikten. Selv om jirga først og fremst er assosiert med pashtunere, er det

...well-documented evidence showing that jirga (or jirga-like local institutions) are also used as the main mechanisms of dispute settlement among Afghan Tajiks, Hazaras, Uzbeks, and Nuristanis. Recent field research indicates that there are striking similarities between the traditional Pashtun jirga and shura among other ethnic groups. ...Among Afghan Tajiks, Hazaras and Uzbeks, local councils called shuras operate as informal mechanisms of dispute settlement, resource management, public infrastructure, and support to the local mosque (CPHD 2007, s. 91-92).

En jirga kan samles enten på et privat sted eller et offentlig sted, eksempelvis i moskeen. Den minste eller mest lokale jirgaen kalles *maraka*. Alle medlemmene i jirgaen er likestilt og forhandlingene skal være åpne og fri. Jirgaen har ingen leder og medlemmene sitter i en ring som skal symbolisere at de er likemenn. Beslutninger må nås ved konsensus (ILF 2004; Barfield 2003). Konsensuskravet innebærer at de som eventuelt er uenige og ikke ønsker å være forpliktet, må forlate jirgaen (Barfield 2003).

Antall medlemmer i en jirga vil avhenge av sakens karakter. I konflikter mellom landsbyer og stammer, vil en jirga bestå av likt antall jirgamedlemmer fra begge sider. I person-/familiekonflikter vil jirgamedlemmene være personer som partene har tillit til. Jirgamedlemmene forventes å være upartiske (ILF 2004). Ved alvorlige omfattende konflikter, kan så mange som ti jirgamedlemmer delta. Disse etterforsker, utspør og konfronterer partene og foreslår en løsning. Dersom en jirga ikke finner en løsning eller en av partene ikke aksepterer jirgaens løsningsforslag (*kazha*), kan konflikten ankes og en større jirga (*maraka*) samles (Barfield 2003). Om heller ikke den større jirgaen når løsning i konflikten, kan det innkalles til en jirga på tvers av slekts-, stamme- og klansgrenser, en såkalt *tukhum*. Antall medlemmer i en *tukhum*

...is determined by doubling the number of original judges at the first maraka and then doubling that figure. So if a first level maraka that began simply with two judges, the tukhum would have eight marakachian (Barfield 2003).

Partene i konflikten må sørge for de tilreisende jirgamedlemmer når en *tukhum* settes. Underhold av tilreisende jirgamedlemmer over lang tid er kostbart og dette kan medføre at partene "tvinges" til å godta *marakaens* beslutning fordi de ikke har råd til å anke til *tukhum*. Blodhevn saker ender imidlertid nesten alltid i *tukhum* (Barfield 2003).

Hvor lenge en jirga sitter sammen vil også avhenge av sakens kompleksitet. En jirga kan ta fra noen timer til flere uker. Før jirgaen starter, samles det inn tilsvarende verdier og eiendeler fra begge parter (*Machilgha* (eller *Baramta*)). Verdiene kan være penger, våpen eller husdyr og de tas vare på av en tredjepart. *Machilgha/Baramta* skal sikre at jirgaens beslutning aksepteres og etterkommes. Om en part ikke aksepterer en beslutning går dennes andel av *machilgha* til motparten eller fordeles mellom jirgamedlemmene. Verdien av *machilgha* vil også avhenge av sakens alvorlighetsgrad. Jo mer alvorlig en sak, dess mer verdifull *machilgha* (ILF 2004; Barfield 2003). Barfield peker på at

The most difficult cases are those in which the parties refuse to sit down with

Temanotat **Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer**

one another directly and cannot agree on a common set of judges. In this case each side appoints its own set of intermediaries who sit down together to decide the case. The judges are therefore in some sense adversaries who are expected to present the strongest case they can for their party. They are nevertheless constrained to decide the case on the basis of Pashtun tradition. Also as intermediaries they have less of a vested interest in the outcome than the parties themselves and are under social pressure to make a finding. Failure to accept the judges' common decision results in the offending side being publicly branded violators of Pashtun tradition and having their baramta is forfeited to their opponents. Religious figures often play an important role in bringing about settlements in these serious cases. Because they are generally not kin to either side they are seen as more neutral and because a religious reputation is based on sanctity and ability to attract followers through sage advice. In contrast to a Pashtun khan whose reputation rises because he wins disputes violently, religious figures gain prestige because they are able to settle them in ways that leave the honor of both sides intact (Barfield 2003).

Beslutninger i *tukhum* er endelige og kan ikke ankes. I pashtunske områder i sør og øst finnes et eget "politi", kjent som *arbakai* og vanligvis underlagt en lokal kommandant. *Arbakai* har ofte ansvaret for å sikre at jirgaens beslutninger tas til følge og følges opp av partene (ILF 2004).

5.2 BESLUTNINGER/LØSNINGER

I tråd med grunnleggende pashtunske normer vil en jirgas primære mål være å avslutte konflikten og gjenopprette balansen mellom partene. I forbindelse med CPHD-rapporten *Bridging Modernity and Tradition: Rule of Law and the Search for Justice* ble det foretatt en landsomfattende spørreundersøkelse med sikte på å kartlegge utfall av saker behandlet i enten jirgaer eller shuraer.

Undersøkelsen viste at (i) fred (*solh*) eller kompromiss mellom partene er det aller hyppigst forekommende utfallet av jirga-/shurabehandling. *Nanawate*¹, står sentralt i rettsordenen og slik Landinfo forstår begrepet, inkorporerer det både å be om tilgivelse og å tilgi og i tillegg å akseptere løsninger hvis hovedhensikt er reetablering av relasjoner mellom de to partene. Så vidt Landinfo vet har flere av de andre etniske gruppene tilsvarende begreper, eksempelvis *ozrana* hos hazaraene.

Deretter følger (ii) kompensasjon til offeret, så (iii) *ratal*, dvs. kollektiv sosial boikott, (iv) *baad*, som innebærer at en eller flere unge kvinner fra gjerningsmannens

¹ "In the case of an intentional or accidental murder, the murderer's relatives may help carry the victim's body to the gravesite. A member of the murderer's family also may lie in the grave dug for the victim implying his surrender to death. Another form of Nanawati requires that the aggressor go to the other party's house with *some elder, learned men, aged people and some old ladies* and slaughter a sheep. Taking the sheep is mandatory and the number of sheep will differ according to the importance and seriousness of the case. If the conflict is between families, the sheep is slaughtered at the gate of the house. If the conflict is between tribes, it is slaughtered at the gate of the local mosque. Nanawati for the murder and abduction of a married woman requires the giving of four copies of the Holy Koran, four women, and a fat sheep to the victim's family. The Nanawati for the taking of a person's weapons by force during a fight requires a visit to the victim's house with a sheep. Refusing the Nanawati subjects the victim family to accusations of opposing the Nerks and Tselays of Pashtuns - an allegation that *no one can afford*" (ILF 2004, s. 10 – 11).

familie giftes inn i offerets familie og (v) nedbrenning av gjerningsmannens bopel. Det er viktig å presisere at (i) og (ii) utgjør den store majoritet av avgjørelser:

Three-quarters of the respondents said that solh was always or sometimes the final outcome; half of all respondents said that compensation of the victim was always or sometimes the final result. The overwhelming majority of the respondents reported that ratal and baad were never or sometimes the final outcome, while the burning of the offender's house was far less common (CPHD 2007, s. 93).

Det skilles mellom overlagt og uaktsomt drap i pashtunwali. Et uaktsomt drap (eksempelvis en ulykke) vil derfor medføre en mildere reaksjon enn et overlagt drap. Kompensasjon for et drap vil også variere fra sted til sted og fra klan til klan. *Baad* innebærer ikke utelukkende at unge ugifte kvinner giftes inn i offerets familie, men kan også innebære at begge familier gifter inn jenter i den andre familien. Slik blir to familier i konflikt i slekt med hverandre. Av denne grunn foretrekkes ofte jenter som kompensasjon fremfor økonomiske verdier. Det hersker bred enighet om at *baad* er en tradisjon som ofte medfører brudd på grunnleggende menneskerettigheter. Dette gjelder også tilfeller hvor jirgaen beslutter å treffe tiltak mot familien, for eksempel forvisning, tap av eiendom ved at bopeler stikkes i brann og buskap blir slaktet. I slike tilfeller vil det ofte være *arbakaiene* som sørger for at jirgaens beslutning følges opp. ILF opplyser at enkelte pashtunske klaner/stammer praktiserer dødsstraff (ILF 2004), mens Barfield peker på at pashtunwali ikke åpner for muligheten til slike straffereaksjoner (Barfield 2003, s. 13).

Det er ikke bare mord som kan medføre alvorlige reaksjoner. Påføring av varig alvorlig skade, eksempelvis å blinde noen, kan medføre reaksjoner som tilsvarer mord. Reaksjoner for kidnapping/skjending av gifte kvinner illustrerer hvor sentralt beskyttelse av familiens kvinner står innenfor pashtunwali; reaksjonen kan tilsvare opptil syv mord. Dersom utroskap avsløres skal begge steines til døde. Tilsvarende gjelder dersom en kvinne ikke motsetter seg sex med en mann som overfaller henne. Assistanse til en kvinne på flukt med en mann, ansees som kidnapping og straffes deretter (ILF 2004; Barfield 2003).

Selv om enkelte av reaksjonene innenfor pashtunwali er dramatiske og innebærer påføring av lidelse, fremstår mye av det normative grunnlaget innenfor pashtunwali som tuftet på reintegrering snarere enn straff. *Baad, poar* (økonomisk kompensasjon (blodpenger))² og særskilt *nanawate* representerer alle reaksjonsformer som forsoner, kompenserer og fører gjerningsmenn og deres familier tilbake i balanse med sine nærmeste sosiale omgivelser, som oftest landsbyen.

² Gjerningsmenn vil bli gitt anledning til å betale *poar* (også omtalt som *khoon*) til offeret. *Poar* (som andre reaksjonsformer) vil variere fra stamme til stamme.

6. TRADISJONELLE LOVER OG KONFLIKTLØSNING BLANT ANDRE ETNISKE GRUPPER. BLODHEVN.

Pashtunwali er – uten sammenlikning – det mest omfattende og utviklede av de tradisjonelle lovsystemene i Afghanistan. De øvrige etniske gruppene i landet har også tradisjonelle lover som implementeres i tradisjonelle konfliktløsningsprosesser. På samme måte som hos pashtunerne spiller velansatte personer med kjennskap til tradisjonelle normer og elderåd (*shuras*) en viktig rolle i løsningen av konflikter. Det er imidlertid mindre informasjon tilgjengelig om tradisjonell lovforvaltning blant ikke-pashtunske befolkningsgrupper.

Afghanistan har vært preget av krig de siste 30 årene og det formelle rettsvesenet er sterkt merket av dette. Rettsvesenet kjennetegnes i tillegg av korrupsjon, mangel på kompetanse og lokal tilhørighet. Dette i kombinasjon med at staten og det statlige rettsystemet har vært svært dårlig forankret utenfor de største byene, har bidratt til et problematisk og motsetningsfylt forhold mellom statlige lover og de tradisjonelle lovsystemene. I tillegg har det vært en kontinuerlig konflikt mellom krefter som representerer et shariabasert juridisk system og et offentlig lovverk. Shariabaserte domstoler styrket sin posisjon under Sovjet-/PDPAtiden. I mange rurale områder hvor pashtunwali ikke var det dominerende ”lovverket” og hvor myndighetene stod svakt, var det ofte religiøst sakkyndige (*ulema*) som fungerte som konfliktløsere/dommere, særlig i sivile saker (Barfield 2003, s. 32). Barfield peker på at:

They [sharia courts] were viewed as bulwarks against the tyranny of the powerful that offered at least four advantages over the justice system previously employed by the central government:

- *sharia norms were more in harmony with rural Afghan's religious view of the world than government legal codes;*
- *the qazi of the resistance movement was more accessible than his government equivalent and usually not corrupt;*
- *court proceedings in both civil and criminal cases were conducted orally in a way that was understood by everyone; and*
- *cases were disposed of quickly (Barfield 2003, s. 33).*

Barfield antyder at den rolle sharia og religiøst sakkyndige (*ulemaen*) har i mange lokalsamfunn i ikke-pashtunske områder, har utviklet seg til en form for tradisjonell lovforvaltning:

It was no surprise then that sharia law and the ulema who interpreted it began to play a larger role in society. In many respects this form of sharia law began to take the place of customary law in non-Pashtun regions. Given the informality of its administration and lack of deep legal training by most of the judges who administered it, it was in many ways a type of customary system itself (Barfield 2003, s. 33).

Når det gjelder blodhevn blant øvrige grupper, påpeker Barfield:

Blood feud and private revenge taking also occurs but is less common among non-Pashtun groups. There is a greater willingness to take problems to

government courts, particularly where disputants are not members of a single ethnic group, but even here informal mechanisms predominate (Barfield 2003, s. 25).

Arne Strand gir også uttrykk for at blodhevn og privat hevn er akseptert, men mindre utbredt blant ikke-pashtunere:

Som sagt, blodhemn som praktisert mellom pashtunarer, har ikkje vore så vanleg innan dei andre etniske gruppene i Afghanistan. Likevel skjer det, kanskje mest i område som historisk sett har hatt ei blanding av pashtunske og andre etniske grupper og der felles normer over tid har fått rotfeste. Personleg hemn, derimot, har vorte vanleg både internt i dei forskjellige gruppene, og mellom dei. Intervju med leiarar innan tadjik- og hazara-nettverk avdekkar både eit stort omfang av personleg hemn og at dei forskjellige gruppene har mekanismar til å handtera det. Som dokumentert mellom anna i Faryab-provinsen i Nord-Afghanistan, så vert dei fleste konfliktane løyste gjennom eldreråd, som inkluderar også voldtekter og drap, same om konfliktar over vann og land dominerte. Ein senior-leiar i ein distriktsadministrasjon fortalde at veldig få slike saker vart viste til dei, og han såg det som positivt at dei vart løyst lokalt.

... Intervju med nestleiar i eit hazara råd som no fungerer i Kabul, viste til shiaislam som ei rettesnor i korleis drapssaker vert handtert innan denne gruppa, og at dei med henvising til religion skil mellom drap som er utført med og utan intensjon om å drepa. Når drap er medvete planlagt og utført, kan tilsvaret anten vera 1) drap som blodhemn, eller 2) kompensasjon i 100 kamelar eller c) 200 sauer (Strand 2007).

I 2001 tok International Legal Foundation (ILF) initiativet til en kartlegging av “The customary laws of Afghanistan, focusing on criminal law concepts”. I rapporten som ble offentliggjort i 2004, er det blant annet presentert materiale fra Hazarajat; Nuristan og de nordlige regioner og det understrekes i innledningen at “...in Afghanistan, the need for such Under-standing is particularly acute because customary laws, de facto, govern the lives of a majority of the population” (ILF 2004). Det som følger her, er i all hovedsak basert på ILFs rapport. I den sammenheng er det viktig å minne om dette notatets begrensinger og at ILG understreker at rapporten må betraktes som ”as a snapshot of certain customary laws rather than as a comprehensive academic description of the complex and diverse customary laws of Afghanistan” (ILF 2004).

6.1 HAZARADOMINERTE OMRÅDER

Ifølge ILF-rapporten behandles de fleste konflikter i Hazarajat (sentrale Afghanistan: Bamyan, Orozgan, Wardak og Blakh) i medhold av religiøse og tradisjonelle lover (ILF 2004).

Hazaraenes råd eller tradisjonelle rettsinstans (tilsvarende jirga) omtales som *maraka/marka* og eller *shura*. En *maraka* kan ha fra tre til 30 medlemmer, avhengig av hvor alvorlig saken er. En *maraka* består av menn, ofte eldre, religiøse ressurspersoner (*ulema, saiid*). De omtales som *maarkachi*. Dersom konflikten gjelder hazaraer fra ulike distrikter vil *marakaen* bestå av medlemmer fra alle de involverte distriktene, men ledes av en person fra et nøytralt distrikt (eldreleder/religiøs leder). Før forhandlingene i *marakaen* starter, må partene

Temanotat **Afghanistan: Blodhevn, tradisjonelle lover (pashtunwali) og tradisjonelle konfliktløsningsmekanismer**

forplikte seg til å respektere den beslutning *marakaen* kommer frem til. *Marakaens* beslutning er bindende, personer som ikke innretter seg risikerer bortvisning fra stammen og/eller at familien eksponeres for lokale sanksjoner (inviteres ikke til bryllup, begravelser, etc.) (ILF 2004).

Ved mord vil en sak vanligvis henvises til justismyndighetene og drapsmannen fengsles i et offentlig fengsel. Justismyndighetene kan, i samråd med partene, henvise saken tilbake til *marakaen* for behandling. Den mistenkte forblir imidlertid i myndighetenes varetekt. *Marakaens* beslutning vil være basert på innsamlede bevis, avhørte vitner og vurderinger av den mistenktes generelle oppførsel og historie. Om den mistenkte kjennes skyldig vil straffen normalt innebære en form for unnskyldning og kompensasjon (*deyat*) til offerets familie. Dersom den mistenkte ikke godtar straffen, blir han sittende i fengsel. Inngifte av kvinner (*baad*) er ikke vanlig blant hazaraer, men skjer av og til i forbindelse ved løsning av konflikter mellom ulike stammer (ILF 2004).

6.2 NURISTAN

I provinsen Nuristan, tidligere distrikt i Kunar-provinsen, er majoritetsbefolkningen nuristanere. I Nuristan er landsbyen den politiske enhet og

...governed according to customs. Every village has a council and its members are chosen by the villagers. They include elders, the Mullah Imam, and other persons from families firmly established in the village. They govern the village (ILF 2004).

Landbyrådet fungerer også som en jirga (*Awri, Awra, Awrjast* og *Uloo*) og rådsmedlemmene kalles *majlis*. Rådsmedlemmene (normalt mellom tre og fem stykker) velges for et eller to år, og

... must be known as morally upright, virtuous, and God-fearing. They must be religiously observant, peaceful, firmly rooted in the village, and knowledgeable about the basic rules of the Jirga. They should have at least a formal primary education whether religious or scientific (ILF 2004).

En konflikt vil alltid forsøkes løst av partene selv. Dersom de ikke lykkes med det, vil landsbyrådslederen (*jasht* eller *ojasht*), som ofte er mullah, samle en *awri* og søke å få partene til å legge saken sin frem for rådet. Partene er da forpliktet til å følge *awris* beslutning og, om ikke, kan sanksjonen være bortvisning fra landsbyen. På samme måte som innenfor pashtunske og hazara rettstradisjoner, må partene deponere verdier (*garaw* eller *zamanat*). Dersom en av partene ikke aksepterer beslutningen, vil den deponerte andel tilfalle rådsmedlemmene eller fordeles til fellesskapet.

Rådets beslutning (*rogha-jura*) vil normalt innebære at den skyldige må yte offeret en kompensasjon og gi offentlig unnskyldning (faste regler avhengig av sakens alvorlighetsgrad).

The Nanawati, Uzr in Nuristani, or apology, is an intricate part of the resolution. As seen in other portions of this report on customary laws, the custom of apologizing is common among all Afghan tribes and has a special place in the interaction among people in all parts of the country. The perpetrator must apologize. The apology can take different forms. It generally depends on the crime. The perpetrator will be asked to go, with

some elders from the village or members of the jirga to the house of the victim, with a bull or a sheep. Once the parties engage in Nanawati (or apology), they are reconciled (ILF 2004).

Inngifte av unge jenter som kompensasjon i en konflikt, praktiseres ikke i Nuristan.

Mord behandles av utvidede landsbyråd,

the village council will gather in an expanded version with the Mullah Imam, the head of the village, members of the victim's family, elders from the village and surrounding villages (ILF 2004).

Partene kan velge om drapssaken skal avgjøres i medhold av tradisjonelle lover eller sharia. Velger partene sharia overføres saken til mullaene. En *awri* vil først ta stilling til om mordet var overlatt, uaktsomt, selvforsvar osv. Ved uaktsomhet eller selvforsvar vil rådet forsøke å overtale offerets familie til å akseptere forsoning og kompensasjon. Ved overlatt drap er straffen henrettelse, med mindre offerets familie tilgir og godtar en kompensasjon fra drapsmannens familie (ILF 2004).

6.3 NORD-AFGHANISTAN

Nordområdene er etnisk sammensatt og de tradisjonelle lovene og konfliktløsningsmekanismene har lokale varianter med visse fellestrekk³. Normalt vil en tradisjonell løsning av en konflikt involvere en *shura/jirga/mookee-jamaat-khana* vanligvis bestående av en imam og to medlemmer, men i mer alvorlige saker, eksempelvis mord, kan en *shura/jirga/mookee-jamaat-khana* bestå av tolv personer (eldre fra ulike områder). En *shura* møtes vanligvis i moskeen eller et annet sted som ansees som nøytralt. Tradisjonen med å garantere ved å deponere verdier er også vanlig i nordområdene.

Normalt innebærer beslutningene at offerets familie tilbys en kompensasjon i form av verdier (penger, landområder og lignende) fra overgriperen. I Fayab er det mer vanlig at en konflikt bringes inn for den lokale kommandanten før saken tas til den lokale *jirga/shura*. Inngifte av kvinner som kompensasjon (*baad/badel*) er ikke akseptert som konfliktløsning i nord. Det ansees å stride mot islam og sharia. *Baad* og *badel* er i hovedsak en pashtunsk tradisjon, mest ubredt i rurale områder (ILF 2004).

7. STATISTIKK - OMFANG AV BLODHEVN

Generelt er kriminalitetsstatistikken i Afghanistan meget mangelfull og drapsstatistikken representerer intet unntak. Det er selvsagt ekstremt komplisert å samle materiale om drap og årsaker til drap i et land med særs begrensede statsstyrings- og forvaltningstradisjoner som ikke har offentlig påtale for drap og

³ For mer detaljert informasjon se "Part Four" s. 50-68 i *The Customary Laws of Afghanistan*. Kapitlet omhandler eksempler på tradisjonelle lover i Kunduz, Faryab, Takhar og Badakhshan og skiller mellom ismaelittiske/ikke-ismaelittiske distrikter (ILF 2004).

som i tillegg har vært berørt av en alvorlig og periodevis uoversiktlig militær konflikt i over 30 år. Det føres ingen statistikk over mord som skyldes hevn og blodhevn (Strand 2007, s. 8). Det kvantitative materiale som foreligger om mord/hevnmord/blodhevn er ikke representativt eller etterrettelig og neppe egnet til å si noe om situasjonen på nasjonalt plan.

I rapporten *Afghanistan - Blodhevn og privat hevn - Bakgrunn og praksis* (Strand 2007) refereres det ved flere anledninger til intervju med en seniordommer og leder av *Studies and Investigation Department* i afghansk høyesterett. Han anslås at nær 80 % av alle mord kan skyldes blodhevn eller privat hevn (Strand 2009, s. 4; Strand 2007, s. 9). Ifølge samme rapport er det totale antall mord for 2006 1166, som utgjør summen av tre ulike offisielle kilders kriminalstatistikk (Strand 2009, s. 3; Strand 2007).

Cooperation for Peace and Unity (CPAU) gjorde i 2009 konfliktanalyser for perioden 2002-2008 i utvalgte distrikter i fem ulike provinser (Kabul, Wardak, Kunduz (CPAU 2004), Badakhshan og Ghazni)⁴. I de fem rapportene omtales også omfanget av blodhevn og mord relatert til andre typer konflikter. CPAU angir at 2 % av det totale antall konflikter som er registrert i de analyserte distriktene, skyldes blodhevn/mord. Spesifiseres tallene til andel konflikter innen og mellom familier, utgjør blodhevn/mord 3 % (CPAU 2009f, s. 7). Det er gjennomgående for alle fem rapportene at blodhevn/mord er den klart minste konfliktkategorien. De fem rapportene viser imidlertid variasjoner mellom de ulike provinsene og distriktene. Rapportene om Kunduz by i Kunduz og distriktene Chak og Sayedabad i Wardak omtaler ikke blodhevn/mord i konfliktanalysen. Det kan derfor være nærliggende å trekke den konklusjon at blodhevn ikke forekommer hyppig i disse distriktene.

Rapporten fra distriktene Farza og Kalakan i Kabul (provins) oppgir ingen registrerte blodhevn/mord i perioden 2005-2007. I 2008 oppgis det ca. 5 % av tilfellene skyldes blodhevn/mord (CPAU 2009c, s. 11). Tilsvarende rapport fra distriktet Bahrak i Badakhshan oppgir ingen tilfeller i 2005 og 2006, men en økning i 2007 til 9 % blodhevn/mord (CPAU 2009a, s. 11). Ifølge rapporten om distriktene Jaghori og Malestan i Ghazni er det en generell økning i alle former for konflikter, med unntak av blodhevn/mord (CPAU 2009d, s. 15). Rapporten oppgir ikke absolutte tall over blodhevn/mord, men en oversikt som viser forekomst av ulike konfliktkategorier og årstidsvariasjoner indikerer svært lave tall. Oversikten bygger på data fra mars 2005 - mars 2008, og indikerer at blodhevn/mord i hovedsak forekommer på våren (mai) og utgjør 1 til 2 % av det totale antallet konflikter. Ellers i året ble det ikke rapportert om aktivitet i denne konfliktkategorien (CPAU 2009d, s. 17).

En studie fra 2005, gjennomført av en sammenslutning av NGOer, som kartla ulike former for konflikter i Badakhshan, Badghis, Farah, Ghazni (Jagori og Malistan), Herat, Kabul, Kunduz, Logar, Parwan og Wardak, viser til dels store geografiske variasjoner i antall mord (ikke bare hevmord):

There are some striking differences in the areas where interviews were undertaken, though the exact numbers of murders is difficult to establish as

⁴ CPAU benytter seg blant annet av såkalte Peace Council, dvs. lokalt baserte enheter bestående av representanter fra lokalbefolkningen, i utgangspunktet åpent for alle som ønsker å delta. Totalt har CPAU 750 Peace Council medlemmer. Peace Council sender inn "Conflict Monitoring Reports" til CPAU, disse rapportene inneholder oversikt over hvilke konflikter i lokalsamfunnet som er meldt til Peace Council.

there seems to be overlapping reports between some neighbouring villages. However, the general trend is that there are relatively few murders registered in Badakshan and Kunduz provinces and in Jagori and Malistan districts of the Ghazni province, areas primarily inhabited by tajiks and hazaras. Though, for the Ghazni province ethnic tensions between pashtun nomads and hazaras over grazing rights had in two instances led to murder. (...) But, based on the NGO study, ethnicity is neither a major cause of conflict nor does not in itself seem to provide a guarantee against conflict and murders. The tajik dominated village Sarah in Parwan province reported 20 murders over the last year. However, there are comparatively extremely high rates of murders registered in some primarily pashtun districts, as in Badghis, Logar and Farah provinces, with reports of as many as 10 murders being committed in some larger villages... (Strand 2009, s. 3).

8. REFERANSER

Skriftlige kilder

- ACCORD, dvs. Austrian Centre for Country of Origin and Asylum Research & Documentation (2007, november). *Country Report Afghanistan. 11th European Country of Origin Information Seminar (Vienna, 21-22 June 2007)*. Wien: ACCORD. Tilgjengelig fra <http://www.unhcr.org/refworld/docid/473451a31e.html> [lastet ned 1. november 2011]
- Barfield, T. (2003, 26. juni). *Afghan Customary Law and Its Realtionship to Formal Judicial Institutions*. Washington, DC: United States Institute for Peace. Tilgjengelig fra <http://www.usip.org/files/file/barfield2.pdf> [lastet ned 1. november 2011]
- Center for Policy and Human Development Kabul University (CPHD) (2007). *Afghanistan Human Development Report 2007*. Kabul: CPHD. Tilgjengelig fra <http://hdr.undp.org/en/reports/nationalreports/asiathepacific/afghanistan/nhdr2007.pdf> [lastet ned 1. november 2011]
- Cooperation for Peace and Unity (CPAU) (2009a, februar). *Conflict analysis: Baharak district, Badakhshan province*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra <http://www.cpau.org.af/file.php?id=18&code=eec67d3> [lastet ned 1. november 2011]
- CPAU (2009b, april). *Conflict analysis: Chak and Sayedabad districts, Wardak province*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra <http://www.cpau.org.af/file.php?id=14&code=445cd08> [lastet ned 1. november 2011]
- CPAU (2009c, mars). *Conflict analysis: Farza and Kalakan districts, Kabul province*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra <http://www.cpau.org.af/file.php?id=16&code=b092fe3> [lastet ned 1. november 2011]
- CPAU (2009d, april). *Confict analysis: Jaghori and Malistan districts, Ghazni province*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra <http://www.cpau.org.af/file.php?id=15&code=db79c3d> [lastet ned 1. november 2011]
- CPAU (2009e, mars). *Conflict analysis: Kunduz city, Kunduz province*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra <http://www.cmi.no/pdf/?file=/afghanistan/doc/Kunduz%20Conflict%20Analysis%20Mar%202009%20Final.pdf> [lastet ned 1. november 2011]
- CPAU (2009f, juni). *Trends in Local Afghan Conflicts*. Kabul: CPAU. Tilgjengelig fra http://www.humansecuritygateway.com/documents/CPAU_TrendsInLocalAfghanConflicts.pdf [lastet ned 1. november 2011]

- Glatzer, B. (1998). Being pashtun – being muslim: Concepts of person and war in Afghanistan. I: Glatzer, B. (Red.), *Essays on South Asian Society: Culture and politics II*. Berlin: Das Arabische Buch. Tilgjengelig fra <http://www.khyber.org/publications/021-025/glatzer1998.pdf> [lastet ned 1. november 2011]
- The International Legal Foundation (ILF) (2004, september). *The Customary Laws of Afghanistan*. Kabul: ILF. Tilgjengelig via United States Institute of Peace http://www.usip.org/files/file/ilf_customary_law_afghanistan.pdf [lastet ned 1. november 2011]
- Landinfo (2010, 28. mai). *Afghanistan - Rettvesen og straffeforfølgelse*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1265/1/1265_1.pdf [lastet ned 1. november 2011]
- Max Planck Institute (MPI) (2005, april). *Family Structures and Family Law in Afghanistan. A Report of the Fact-Finding Mission to Afghanistan, January – March 2005*. Hamburg: Max Planck Institute. Tilgjengelig fra http://www.mpipriv.de/shared/data/pdf/mpireport_on_family_structures_and_family_law_in_afghanistan.pdf [lastet ned 1. november 2011]
- Strand, A. (2007). *Afghanistan. Blodhemn og privat hemn. Bakgrunn og praksis*. Bergen: Christian Michelsens Institutt (CMI).

Kun internt tilgjengelig i Landdatabasen under Afghanistan/sosiale og kulturelle forhold.

Muntlige kilder

- Strand, A. (2009, februar). *Local conflicts and locally based solutions*. Bonn, februar 2009.

Strand er forsker ved CMI. Artikkel/innlegg presentert på konferansen “Beyond the state – Local Politics in Afghanistan” Centre for Development Research 26.-28. februar 2009, Bonn, Tyskland.